

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра соціології та політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Котляр Ю.В.

« ____ » _____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ І СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВО»

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 226 «Фармація, промислова фармація»

Розробник

Завідувач кафедри розробника

В.о. завідувача кафедри спеціальності

Гарант освітньої програми

В.о. директора ННМІ

Т.в.о. начальника НМВ

Чорна В.О.

Лушагіна Т.В.

Ларичева О.М.

Буряк В.П.

Терентьєва Н.О.

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2023 рік

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Назва дисципліни	Філософія та суспільствознавство		
Галузь знань	22 Охорона здоров'я		
Спеціальність	226 Фармація, промислова фармація		
Рівень вищої освіти	Магістр		
Освітня програма	Фармація		
Статус дисципліни	Нормативна		
Курс навчання	1 курс		
Навчальний рік	2023-2024		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	1		
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції	18	
	– семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	18	
– годин самостійної роботи студентів	54		
Відсоток аудиторного навантаження	40%		
Мова викладання	Українська		
Форма підсумкового контролю	залік		

Розділ 2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

2.1. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Курс «Філософія і суспільствознавство» належить до циклу світоглядних дисциплін загальноосвітнього характеру та є нормативним на рівні бакалаврської підготовки студентів вищого навчального закладу.

Мета навчального курсу: надання знань з філософії та суспільствознавства як світогляду людини, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, розуміння онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття.

Курс “Філософія і суспільствознавство” як фундаментальна дисципліна, яка формує у студента світоглядні позиції і універсальну методологію пізнання та діяльності, ставить перед собою наступні завдання:

- забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності;
- ознайомити із наявними філософськими концепціями;
- розкрити поліфонізм та плюралізм філософського мислення;
- створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів;
- ознайомити з історією філософської думки, з досягненнями сучасної філософії та суспільних наук;
- сприяти формуванню у студентів здібностей до логічного мислення, самостійного аналізу складних явищ соціокультурного життя, уміння пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань теоретичного і практичного характеру в професійній сфері та особистісному життєвому просторі.

Розроблена програма відповідає освітній програмі та орієнтована на **формування компетентностей:**

Загальні компетентності і спеціальності (ЗК)	ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК07	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

2.2. Очікувані результати навчання

В результаті вивчення курсу студенти мають знати:

- специфіку та структуру філософського знання; основне коло проблем філософії та суспільних наук;

- основний зміст розділів філософії (онтології, гносеології, соціальної філософії, антропології, тощо);
- основні типи філософських концепцій і стилів мислення;
- визначення і основні риси громадянського суспільства;
- способи пізнання світу, функціонування знання у сучасному суспільстві;
- принципи ліберальної демократії та їх застосування;
- умови формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження життя, культури.

Крім того, студенти мають набути таких навичок як:

- обґрунтувати свою світоглядну і громадянську позицію;
- використовувати отримані знання при вирішенні професійних задач;
- розуміти і об'єктивно оцінювати досягнення і феномени культури і цивілізації;
- мислити на теоретичному рівні, володіти методами пізнання, творчої діяльності;
- бути здатними до діалогу як способу вирішення соціальних, етичних, правових проблем.

Відповідно до освітньої програми, очікувані **результати навчання** включають вміння:

Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН 02	Критично осмислювати наукові і прикладні проблеми у сфері фармації.
	ПРН03	Мати спеціалізовані знання та уміння/навички для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою подальшого розвитку знань та процедур у сфері фармації.
	ПРН05	Оцінювати та забезпечувати якість та ефективність діяльності у сфері фармації.
	ПРН06	Розробляти і приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач фармації особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей.
	ПРН09	Формулювати, аргументувати, зрозуміло і конкретно доносити до фахівців і нефахівців, у тому числі до здобувачів вищої освіти інформацію, що базується на власних знаннях та професійному досвіді, основних тенденціях розвитку світової фармації та дотичних галузей.

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

№	Теми	Лекції	Практичні (семинарські)	Самостійна робота
1	Філософія як специфічний тип знання.	2	2	6
2	Філософія стародавнього світу.	2	2	6
3	Філософія 5- 18 ст.	2	2	6
4	Філософія 19- поч.21 ст.	2	2	6
5	Проблеми онтології та феноменології	2	2	6
6	Проблеми гносеології та антропології.	2	2	6
7	Основи суспільствознавства	2	2	6
8	Громадянське суспільство і правова держава, ч.1	2	2	6
9	Громадянське суспільство і правова держава, ч.2	2	2	6
Всього за курсом		18	18	54

Розділ 4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№ лекції	Кількість годин	Тема лекції	Ключові питання, які розглядаються
Лекція 1	2	Філософія як специфічний тип знання	Філософія та світогляд. Світогляд як форма самоусвідомлення людини. Основні риси світогляду. Світогляд як світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння. Історичні типи світогляду: міф, релігія, науковий світогляд, філософський світогляд. Особливості та функції міфу. Суспільно-історична природа релігії, її соціальні та гносеологічні функції. Ідея Бога. Взаємозв'язок і розвиток міфології, релігії та філософії. Зародження філософської думки. Предмет філософії. Філософія як дослідження світоглядних проблем засобами раціонального мислення.

Лекція 2	2	Філософія стародавнього світу.	<p>Культурно-історичні передумови виникнення філософії. Своєрідність філософії Стародавньої Індії та Китаю. Місце передфілософії у духовній культурі Стародавньої Індії. Веди. Упанішади. Брахманізм. Буддизм. Основні школи філософії індуїзму.</p> <p>Місце передфілософії у духовній культурі Стародавнього Китаю. П'ятикнижжя. Конфуціанство. Даосизм.</p> <p>Причини виникнення філософії у Стародавній Греції. Досократівська філософія, її універсалістські орієнтації (Мілетська школа, Геракліт, Піфагореїзм). Криза унітарності мислення (Елейська школа). Пліуралістична тенденція філософського освоєння світу – Емпедокл, Анаксагор, Демокріт. Класична філософія – софісти, Сократ, Платон, Аристотель. Криза класичної античної філософії. Філософія еллінізму (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм).</p>
Лекція 3	2	Філософія 5-18 ст.	<p>Філософія середньовіччя (К. Тертуліан, А. Августин, Ф. Аквінський, П. Абеляр, Р. Бекон, Д. Скотт). Особливості середньовічної схоластики. Релігійний характер філософської думки. Ідея Бога. Природа і людина як творення Бога. Філософія Фоми Аквінського. Формування європейської освіти, перші університети.</p> <p>Філософія Відродження (Л. Валла, М. Кузанський, Дж. Бруно, М. Монтень). Характерні риси епохи, їхнє відображення у філософській думці. Антропоцентристський, гуманістичний характер філософії епохи Відродження. Натурфілософія, пантеїзм. Геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту – М.Коперник, Г.Галілей.</p> <p>Філософія Нового часу. Проблема методу пізнання. Філософське обґрунтування нової картини світу (Ф.Бекон, Р.Декарт, Б.Спіноза, Г.Лейбніц, Дж.Локк, Дж.Берклі, Д.Юм). Механістичний характер філософії XVIII ст. Поняття субстанції у філософії Нового часу. Проблема людини у філософії Просвітництва (Ш.Л.Монтеск'є, Вольтер, Ж-Ж. Руссо).</p>

			Французький матеріалізм, його розуміння людини і суспільства (Ж. Ламетрі, К.-А. Гельвецій, П. Гольбах, Д. Дідро).
Лекція 4	2	Філософія 19- поч.21 ст.	<p>Класична німецька філософія. І.Кант - теоретична і практична філософія. Філософія людського „Я” (І.Фіхте). Філософія Ф. Шеллінга. Філософія абсолютної ідеї Г.Гегеля. Діалектична логіка Г.Гегеля. Філософські погляди Л.Фейєрбаха.</p> <p>Становлення і розвиток марксизму. Проблеми людини, суспільства, розуміння історичного процесу. Філософія К.Маркса і сучасність.</p> <p>Виникнення та розвиток некласичної філософії.</p> <p>Філософія ХІХ ст. Перегляд класичної моделі світорозуміння. Програма радикального оновлення філософії – позитивізм, філософія життя. Відкриття несвідомих поривів життя (А. Бергсон, Ф. Ніцше, А. Шопенгауер). Відмова від суб’єкт-об’єктної дихотомії буття. Світ як тривалість.</p> <p>Філософія ХХ ст. Екзистенціалізм. Філософська антропологія. Персоналізм. Неотомізм. Неофрейдизм. Філософія постмодернізму.</p>
Лекція 5	2	Проблеми онтології та феноменології.	<p>Категорія буття: її смисл і специфіка. Буття як реальність і абстракція. Людина в бутті. Філософські концепції буття. Форми буття. Буття і час. Буття і простір. Типи онтології: реалізм (матеріалізм), ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм.</p> <p>Духовний вимір людського буття. Знаково-символічна форма буття духу. Проблема ідеального. Природничі та соціально-історичні засади свідомості. Самосвідомість. Рефлексія, розум, інтелект, мислення. Мислення і мова, мовний символізм буття.</p> <p>Свідомість і людська життєдіяльність. Сфери свідомості: пізнавальна, емоційна, мотиваційно-вольова. Рівні психічного життя людини: несвідоме, підсвідоме, надсвідоме.</p>
Лекція 6	2	Проблеми гносеології та антропології	Об’єкт і суб’єкт. Об’єкт-суб’єктна і суб’єкт-суб’єктна пізнавальна ситуація. Чуттєве

			<p>і раціональне, емпіричне і теоретичне пізнання. Пізнання і творчість.</p> <p>Проблема істини . Істина і хибність. Істина і вірогідність. Критерії істини. Знання і мудрість. Рівні пізнання: віра, гадка, дискурсивне знання, мудрість.</p> <p>Сучасна методологія пізнання. Універсально-об’єктивістська методологія. Діалектика. Типи екзистенційної методології (феноменологія, герменевтика). Методологія пізнання як форма організації оптимально ефективної діяльності людини. Філософія і наука. Генезис науки. Наука і техніка. Сучасна НТР .Особливості сучасної науки.</p> <p>Специфіка людського буття. Буття людини як реальний процес її існування. Буттєвість, свобода і творчість – сутнісні характеристики людини. Свобода, вибір, відповідальність – сутнісні засоби реалізації творчої життєдіяльності людини. Антропосоціогенез. Філософська проблема взаємовідношення душі і тіла людини. Основоположні феномени людського буття: любов, творчість, щастя, віра, праця, гра.</p> <p>Тема життя і смерті у філософії. Конечність індивідуального існування людини. Сенс життя людини і людства. Соціальне буття людини як єдність індивідуального і суспільного буття.</p>
Лекція 7	2	Основи суспільствознавства	<p>Основні підходи до розуміння суспільства. Феномен соціального. Соціум як історичний процес. Предметність, діяльність, спілкування – форми існування соціуму.</p> <p>Суспільство як система. Суспільство і природа. Географічне середовище і його роль в житті суспільства. Демографічні чинники суспільного розвитку.</p> <p>Поняття соціальної структури суспільства. Соціальна група. Соціальна структура традиційного, індустріального і інформаційного суспільства. Соціальна мобільність і соціальна стратифікація.</p> <p>Основні сфери життєдіяльності суспільства: матеріальна, політична, соціальна, духовна.</p>

			Проекти світової історії. Зміст формаційного та цивілізаційного підходів до аналізу історичного процесу.
Лекція 8	2	Громадянське суспільство і правова держава. ч.1	Політика як регулятивний механізм функціонування та розвитку соціуму. Політичні відносини та інститути. Держава як елемент політичної системи. Різновиди держави.
Лекція 9	2	Громадянське суспільство і правова держава, ч.2	Принципи демократії. Основні характеристики громадянського суспільства. Права і свободи людини і громадянина в Україні.

4.2 Плани семінарських занять

№ Семінару	Кількість годин	Тема семінару	Ключові питання, які розглядаються
Семінар 1	2	Філософія як специфічний тип знання	1. Поняття світогляду. Світогляд як спосіб духовно-практичного освоєння дійсності. 2. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія. 3. Особливості філософського світогляду. 4. Філософія в системі культури. Основні функції філософії.
Семінар 2	2	Філософія стародавнього світу.	1. Передфілософія Стародавньої Індії та Стародавнього Китаю. 2. Причини виникнення філософії у Стародавній Греції. 3. Антична філософія.
Семінар 3	2	Філософія 5-18 ст.	Заняття 1 1. Загальні риси філософської думки європейського середньовіччя. 2. Загальні риси філософської думки епохи Відродження. Заняття 2 1. Проблема методу пізнання у філософії 17 ст. 2. Соціально-політичні вчення у філософії Нового часу: теорія суспільного договору Т. Гоббса, концепція прав людини Д. Локка. 3. Філософія доби Просвітництва.

Семінар 4	2	Філософія 19- поч.21 ст.	<p>Заняття 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Філософське вчення І. Канта. 2.Філософська система та метод Г. Гегеля. 3.Антропологічний матеріалізм Л. Фейербаха. 4.Основні філософські ідеї К. Маркса. 5.Вплив марксизму на світову суспільну думку та соціальну практику. <p>Заняття 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Філософія життя. 2.Позитивізм та його різновиди. 3.Екзистенціалізм. 4.Сучасна релігійна філософія. 5. Герменевтика. 6.Філософія постмодернізму.
Семінар 5	2	Проблеми онтології та феноменології.	<ol style="list-style-type: none"> 1.Проблема буття в історії філософії. 2.Форми буття. 3.Буття і час. Буття і простір. 4.Проблема свідомості у філософії. 5.Мислення і мова.
Семінар 6	2	Проблеми гносеології та антропології	<ol style="list-style-type: none"> 1.Проблема пізнання у філософії. Структура процесу пізнання. 2.Проблема методу пізнання у філософії. Філософські закони і категорії, їх зміст та роль в процесі пізнання. 3.Наукове пізнання, його рівні, форми та методи. 4. Образ людини в історії філософії. 5.Проблема походження людини
Семінар 7	2	Основи суспільствознавства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільство як об'єкт вивчення. Основні джерела суспільного розвитку. 2.Основні сфери життєдіяльності суспільства та їх специфіка. 3.Соціальна структура. 4.Сенс і спрямованість історії. Проблема періодизації історії суспільства.
Семінар 8	2	Громадянське суспільство і	<ol style="list-style-type: none"> 1.Формування суспільства і держави. 2.Функції держави. Різновиди держави.

		правова держава, ч.1	3.Принципи ліберальної демократії.
Семінар 9	2	Громадянське суспільство і правова держава,ч.2	1.Права людини. Механізми захисту прав людини. 2.Громадянське суспільство : визначення, основні риси. 3.Громадянство і демократія.

4.3. Завдання для самостійної роботи студентів

4.3.1 Підготовка повідомлення

Формою самостійної роботи з курсу «Філософія і суспільствознавство» є підготовка повідомлення за темою семінарського заняття. Наприклад, студенти обирають тему повідомлення для заняття 2 «Філософія стародавнього світу» - 1) Життя Конфуція, 2) Життя Будди, 3)Вчення про атоми Демокріта, 4) Вчення про державу Платона та інші.

Сенс цього завдання полягає в тому, щоб використати для його підготовки спеціальні джерела, а не лише підручники. Студент виступає з повідомленням під час семінарського заняття. Час виступу – максимум 10 хвилин. Критерії оцінювання подані у відповідному розділі програми.

Розділ 5. Підсумковий контроль

5.1. Питання до заліку

1. Світогляд: поняття, структура, історичні форми.
2. Світогляд і філософія. Специфічні риси філософського мислення.
3. Предмет філософії. Основні функції філософії.
4. Передфілософія Стародавньої Індії
5. Передфілософія Стародавнього Китаю
6. Виникнення філософії у Стародавній Греції. Досократівський період.
7. Антична класика: Сократ, Платон, Арістотель.
8. Філософія європейського середньовіччя.
9. Філософія епохи Відродження.
- 10.Філософія Нового часу.
- 11.Філософія епохи Просвітництва.
12. Основні ідеї німецької класичної філософії.
- 13.Філософські погляди К. Маркса, їх вплив на світову філософію та соціальну практику.
14. Некласична філософія ХІХ ст.
- 15.Некласична філософія ХХ ст.
- 16.Філософській постмодернізм.
- 17.Розвиток філософської думки в Україні.

18. Філософія Г. Сковороди.
19. Пізнання як філософська проблема. Об'єкт і суб'єкт пізнання.
20. Діалектика як філософська концепція розвитку.
21. Проблема походження людини. Основні концепції антропогенезу.
22. Людина як предмет філософського аналізу. Сутність людини.
23. Свідомість, мислення, мова. Роль мови у розвитку суспільства та людської культури.
24. Тілесні, душевні та духовні засади особистості.
25. Людина як індивід, індивідуальність, особистість.
26. Основоположні феномени людського буття: любов, творчість, щастя, віра, праця, гра.
27. Тема життя і смерті у філософії.
28. Сенс життя людини і людства.
29. Цінності як ядро духовного світу людини. Типи цінностей.
30. Філософія і наука. Генезис науки та основні етапи її розвитку.
31. Наука і техніка як соціокультурні феномени.
32. Місце науки в життєдіяльності суспільств.
33. Особливості сучасної науки.
34. Сучасна НТР, її вплив на розвиток суспільства та людини.
35. Глобальні проблеми людства: зміст, причини виникнення, шляхи подолання.
36. Обов'язки громадян у демократичному суспільстві.
37. Процеси глобалізації в сучасному світі.
38. Криза сучасної цивілізації та шляхи виходу з неї.
39. Основні підходи до розуміння сутності суспільства.
40. Основні сфери суспільного життя та їх особливості.
41. Суспільство і природа: взаємодія, суперечності, перспективи.
42. Екологічні проблеми сучасності.
43. Географічне середовище як чинник суспільного розвитку.
44. Народонаселення як передумова та суб'єкт історичного процесу.
45. Матеріальне виробництво як основа суспільного розвитку.
46. Духовна сфера життя суспільства.
47. Соціальна структура та її різновиди.
48. Політика як соціальне явище, її специфіка та роль у суспільному житті.
49. Держава: походження, сутність, функції.
50. Свобода і відповідальність людини у сучасному світі.
51. Громадянське суспільство: визначення, основні характеристики.
52. Формаційний підхід до аналізу історичного процесу.
53. Цивілізаційний підхід до аналізу історичного процесу.
54. Смісл та спрямованість історичного процесу.

55. Права людини та їх різновиди.
56. Людина як суб'єкт історичного процесу. Народ та особистість в історії.
57. Особливості інформаційного суспільства.
58. Суспільний прогрес та його критерії.
59. Механізми захисту прав людини в Україні.
60. Зміст ліберальної демократії. Демократичні функції громадянського суспільства.

5.2 Зразок «нульового» варіанту залікового білету

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

Чорноморський національний університет ім. П. Могили

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Галузь знань: 22 Охорона здоров'я

Спеціальність 226 Фармація, промислова фармація

Навчальна дисципліна

ФІЛОСОФІЯ І СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВО

Варіант №0

1. Філософія епохи Просвітництва. (15 балів).
2. Механізми захисту прав людини в Україні. (15 балів).

Затверджено на засіданні кафедри соціології. Протокол № ____ від « ____ » 20__ року.

Завідувач кафедри
Екзаменатор

Мирослава ОГЛОБЛІНА
Вікторія ЧОРНА

Розділ 6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

6.1. Система оцінювання роботи студентів

Контроль рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється шляхом перевірки знань студентів на заліку згідно розкладу сесії.

У відповідності до положення про систему рейтингової оцінки знань студентів при вивченні дисципліни застосовується наступна система оцінювання роботи студентів.

№	Вид контролю	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1.	Опитування та виступи на групових заняттях (передбачено 9 відповідей)	9 x 5 = 45	Протягом семестру
2.	Самостійна робота	15	Протягом семестру

3.	Повідомлення (виступ на занятті)	10	Протягом семестру
4.	Залік	30	Сесія
	Всього	100	

6.2. Критерії оцінювання

Опитування на групових заняттях – форма контролю, яка дозволяє оцінити вміння студентів самостійно опрацьовувати матеріал та викладати його, відповідати на запитання викладача та колег. Максимальна оцінка за відповідь на семінарському занятті – 5 балів. Критеріями для оцінювання виступають:

Оцінка 5 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 4 балів ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 2-3 бали ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка 0-1 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Підготовка і виступ з повідомленням.

Критеріями оцінювання повідомлення виступають:

- якісна підготовка матеріалів згідно теми виступу,
- виклад матеріалів зрозумілою для аудиторії мовою,
- самостійні висновки, повнота розкриття теми повідомлення.

Максимальна оцінка – 10 б. (порушення однієї з умов – зменшення оцінки на 2 б.).

Самостійна письмова робота (тема для роботи обирається залежно від успішності студентів у вивченні тих чи інших питань курсу)

Критеріями оцінювання виступають: повна правильна відповідь на кожне питання 5 балів (3x5=15); відповідь повна, але з деякими недоліками 4 бали (3x4=12); відповідь неповна 3 бали (3x3=9).

Розділ 7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні джерела

1. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій . - Львів, 2018.
2. Демократія: від теорії до практики. Підручник.- К. , 2019.
3. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків , 2019.
4. Філософія: Навч. посібник /За ред.І. Надольного. – К., 2015.

7.2. Додаткові джерела

1. Лузан А. Вступ до філософії. – К, 2013.
2. Симоненко С. Основи філософії. – К., 2019.
3. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. К., 2006.
4. Хамітов Н. Історія філософії. – К., 2019.
5. Читанка з історії філософії ХХ ст. К., 2016.
6. Філософія : навчальний посібник / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, В. П. Розумний ; за ред. І. Ф. Надольного. – К., 2011.

7.3 Інформаційні ресурси

1. Сайт Українського філософського фонду <http://www.philosophy.ua>